

İŞGÜZAR İNGİLİS DİLİ VƏ ONUN TƏDRİSİ

Z.A. Mahmudova

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası

Sosial elmlər kafedrası

zumrud.mahmudova@sport.edu.az

Nəşr tarixi

Qəbul edilib: 1 aprel 2021

Dərc olunub: 22 iyun 2021

© 2021 ADBTİA Bütün hüquqlar qorunur

Annotasiya: Yeni bir dil öyrənməyə başlayarkən bu səyahət zamanı motivasiya saxlamaq üçün bir səbəbə ehtiyacınız var. Özünüzü yeni bir dillə maraqlandırmaq həmişə asan deyil və qarşılaşacağınız bir çox maneə var: əvvəlcə İngilis dilini öyrənmək darıxdırıcı və vaxt aparan görünə bilər. Bununla birlikdə, İngilis dilinin verdiyi faydalara və bütün öyrənmə təcrübəsinin nəticələrinə diqqət yetirməlisiniz. İngilis dili elm, aviasiya, kompüter, diplomatiya və turizm dilidir. İngilis dilini bilmək, ölkəniz daxilində çoxmillətli bir şirkətdə yaxşı bir iş tapmaq və ya xaricdə iş tapmaq şansınızı artırır. Həm də beynəlxalq ünsiyyət, media və internet dilidir, bu səbəbdən İngilis dilini öyrənmək həm sosiallaşma, həm əyləncə, həm də iş üçün vacibdir!

Hal-hazırda İngilis dili qeyd etdiyimiz kimi müxtəlif səbəblərdən öyrənilir. Ancaq səbəb və məqsədin fərqli olmasına baxmayaraq ilk addım dilin ümumi şəkildə tədrisidir. Bu məqalədə İngilis dilinin xüsusi məqsədlər üçün tədrisində - İşgüzar İngilis dilinin tədrisi araşdırılmışdır. İlk növbədə onun ümumi İngilis dilindən fərqi, daha sonra bu sahənin tədrisi zamanı nələrə diqqət yetirilməli hissələrinə toxunulmuş və araşdırılmışdır.

Açar sözlər: *işgüzar İngilis dili, ünsiyyət, hədəf, ümumiləşdirilmiş tədris, dil bacarıqları.*

Giriş. İşgüzar İngilis dili dərslərinə tələbat dünya miqyasında artır. İşgüzar İngilis dili fərqli insanlar üçün fərqli şeylər deməkdir. Burada İşgüzar İngilis dilinin arxasındakı bəzi əsas anlayışları vurğulamağa çalışılır, ancaq

mövzu çox geniş olduğu üçün əhatə etmədiyimiz bir neçə sahə ola bilər. Beləliklə, məqalədəki məqsədimiz bir mövzu olaraq 'Business English' ilə tanış etmək və ümumi iş tələbəsinə dərs vermək üçün özünəinam və bir çərçivə, plan təmin etməkdir. İngilis dili İnternet, mühəndislik, tibb, peşə təhsili və araşdırma dilinə çevrilib. Buna görə ətrafımızda Business English Kurslarının və ya tədris məkanlarının getdikcə populyarlaşması təəccüblü deyil. Əslində son illərdə İşgüzar İngilis dili tədrisinə olan global tələb artdı və daha çox tələbə Xüsusi Məqsədli İngilis dilinə nisbətən daha çox İngilis dilini seçməyə başladı. İşgüzar İngilis dilinin əslində nə olduğu, bunun nə üçün lazım olduğu və kimin İngilis dilini öyrənməli olduğu barədə bir çox sorğu və sual meydana çıxdı. Beləliklə, bu kimi sualların cavabında kömək etmək istəyənlər, İşgüzar İngilis dilinə dair araşdırma apardıq.

Tədqiqat metodları. Tədqiqat işində, əsasən, təsviri metoddan, dilin öyrənilməsində lazımi prosedurların tədqiqi üçün araşdırmaların aparılmasından nəticələrin çıxarılıb müqayisə edilməsi və yekun nəticənin əldə edilməsi yolları tədqiq edilmiş və vacib aspektlərin izahlı şəkildə təsviri araşdırılmışdır.

Müzakirə. İşgüzar İngilis dili, xüsusən işdə və beynəlxalq ticarətdə istifadə olunan dil ilə əlaqəli İngilis dilidir. "İngilis dili qəzet nəşri, kitab nəşri, beynəlxalq telekommunikasiya, elmi nəşr, beynəlxalq ticarət, kütləvi əyləncə və diplomatiyada dünyanın ən çox istifadə olunan dilidir." Business English, iş dünyasında istifadə olunan söz və mövzulara və iş yerində tələb olunan ünsiyyət bacarıqlarına diqqət yetirir. İşgüzar İngilis dili ümumi İngilis dilindən fərqlənir, buna görə tətillə necə getməyi bilsəniz və ya İngilis dilində danışan

bir dostunuzla kifayət qədər səlis bir söhbət edə bilsəniz də, yəqin ki, iş mühitində mübarizə aparacaqsınız. Bir ofis mühitində, İngilis dilli ölkələrdə bir turist olaraq rastlaşmayacağınızı necə istifadə edəcəyinizi və başa düşməyiniz lazım olan bir çox lüğət var. İşgüzar İngilis dilini yaxşı qavramaq təqdimatlar, danışıqlar, iclaslar, kiçik söhbətlər, ünsiyyət qurma, hesabatlar yazmaq və C.V. yazmaq kimi gündən-günə iş yerində olan senarilərdə daha təsirli və səlis şəkildə İngilis dilində ünsiyyət qurma imkanı verir. İşgüzar İngilis dilini öyrənmək, eyni zamanda e-poçt əlaqələri üçün İngilis dilindən də istifadə etməyinizi təmin edəcəkdir. Bir çox müəssisədə e-poçt ən çox yayılmış yazılı ünsiyyət formasıdır və tamamilə fərqli bir dil istifadəsi tələb edir. Bu yüksək səviyyədə İngilis dili ünsiyyət bacarıqlarına sahib olmaq, işəgötürəniniz dünyanın hər yerindən gələn müştərilər və müştərilərlə İngilis dilində yazışmalarınızı tələb edirsə və ya iş tapmaq üçün İngilis dilli bir ölkəyə köçürsünüzsə xüsusilə faydalıdır. Bu səviyyədə İngilis dilində danışmaq həm artan iş bazarında sizə üstünlük əldə etməyə kömək edə bilər həm də dünyadakı potensial işəgötürənlər üçün sizi daha cəlbedici edə bilər [4, s. 23].

Fransa kimi bir çox ölkədə şirkətlərdən öz mənfəətlərinin bir hissəsini işçilərini yetişdirmək üçün yenidən investisiya etmələri tələb olunur. Bu nəhəng, gəlirli bir sahədir və yeni-yetmələrin öyrədilməsinə yönəlmiş dil məktəbləri də iş tələbələri İngilis dili kurslarına yazılır. Buna bənzər şəkildə Almaniyada şirkət işçiləri tez-tez əlavə, qismən maliyyələşdirilən 'təhsil tətilləri' keçirməyə təşviq olunur və bəzən bu tələbələrin 'Business English' tələb etdikləri nəzərə dəyir. Həqiqətən, bir Portuqaliyalı iş adamı bir Asiya tedarükçüsünü ziyarət etmək üçün gedirsə və ya bir Braziliyalı alıcı bir Fin satıcısı ilə bir müqavilə bağlayırsa, demək olar ki, ünsiyyət quracaqları dil İngilis dilidir. Əgər bu sahədə yeni bir müəllimsinizsə, şübhəsiz ki, 45 yaşlı Satış Direktoruna İngilis dilini bir-bir öyrətmək qorxunc bir perspektiv ola bilər. Demək olar ki, həmin ana qədər öyrəndiyiniz ilk TEFL / TESOL təlim kursunu-

zun bu sahədə heç bir dərinliyə getməyəcəyi bir sübutdur. İlk dəfə işləyən İngilis dili müəllimlərindən müxtəlif şərhlər gəlir, hansı ki qeyd edirlər: "öyrənci yalnız danışmaq istəyir, ona görə ona bir şey öyrətdiyimi hiss etmirəm". Çünki işgüzar İngilis dilinin tədrisi sadəcə lüğət ehtiyatının təkmilləşməsi ilə yekunlaşa bilməz və birbaşa ünsiyyət qurula bilməz. İşgüzar İngilis dili mərhələli şəkildə sadədən mürəkkəbə doğru, adi danışmaq dilindən fərqli olaraq daha aydın, qrammatik cəhətdən daha düzgün və təmiz qurulmalıdır. İngilis dilinin bu şəkildə tədrisi əksər müəllimlərin məktəb üçün ən çox qazanmış olduqları bilikləri, bu sahə üzrə mütəxəssis təhsili almamaları işgüzar İngilis dilinin tədrisi üçün uyğun deyil. Əgər öyrənciniz sizdən bu sahənin dilini tələb edirsə onda bu yönümlü kurslar mütləq sizin üçün faydalı olacaqdır. Qeyd etmək lazımdır ki, əksər müəllimlər hamısı bu vəziyyətdə olmuşlar və bu sahədə işləmənin necə olduğunu hiss edirlər [3, s. 24].

İşgüzar İngilis dili qeyd etdiyimiz kimi fərqli insanlar üçün fərqli şeylər deməkdir. Bir çox şəhərlərdə Xüsusi Məqsədlər üçün İngilis dilini öyrədən kurslar var. Bu cür kurslar, məsələn, İngilis dilinin mütəxəssis sahəsi olaraq 'Legal English'-ə ehtiyacı olan hüquqşünaslara, Beynəlxalq imtahanlara hazırlıq üçün xüsusi İngilis dili, Tibb sahəsinə aid terminoloji lüğət və ünsiyyət öyrətmək və s. daxili olaraq təşkil edilə bilər. Hüquq, mühəndislik və tibb sahələrində bir məlumatınız olmadığı müddətcə, bu kimi əlavə tədris yerlərinə müraciət edilir. Amma unutmaq olmaz ki, bunun üçün daha ümumi iş tələb edən bir çox fərdi peşəkar insan var. Bu İşgüzar İngilis dili biliklərinə sahib olmaq üçün tələbələr özlərini İngilis dilində aparmağı bilməli və ya xaricdə işgüzar səyahətdə olduqları zaman müxtəlif sosial tapşırıqları yerinə yetirə bilməlidirlər. Bunlar işgüzar İngilis dili tələbəsinin faktiki peşəsinə əhəmiyyət verərək, onun marağı və istəklərinə ləvhədə öyrədilə bilən olduqca ümumiləşdirilmiş İngilis dilindən fərqləndirəcək. Belə ki, iş funksiyalarını layiqincə yerinə yetirmək üçün ümumi İngilis dilinə ehtiyac duyacaqlar, lakin

bu cür tələbələr karyeraları və ya sektorları ilə əlaqəli daha çox mütəxəssis dil girişinə ehtiyac yaradacaq. Məsələn, tələbəniz xaricdə satılması üçün motosiklet qəzası dəbilqəsi istehsal edən bir firmanın satıcısıdırsa, bu sahə ilə əlaqədar “visor”, “çənə qayıışı” və ya bu kimi xüsusi sözləri bilməlidir. Bu sözlərin fərqli sahələrdən olan digər iş adamları üçün çətin olması ehtimalı yoxdur, ancaq müştəriləri ilə birlikdə istifadə etməsi lazım olsa tələbəniz üçün vacib olacaqdır. Buna görə də danışıq dili, işgüzar İngilis dili və ümumi İngilis dili arasındakı xətlərin tez-tez bulanıq olduğunu və hər üçü bir anda ‘işgüzar İngilis’ çətiri altında tədris etmək doğru olmaz. Qısaca ‘Business English’ fərqli insanlar üçün fərqli şeylər deməkdir. İşgüzar İngilis dilinin dəqiq bir tərifini tapmaq üçün araşdırma apararkən, ümumi İngilis dilində bəzi ümumi cəhətlər var. Məsələn, İşgüzar İngilis dili tələbələri qrammatika, İngilis dili funksiyaları və əsas bacarıqları ümumi İngilis dili tələbəsi ilə eyni şəkildə istifadə edə bilməlidirlər. Başqa insanlarla görüşürlərsə və İngilis dilini ünsiyyət vasitəsi olaraq istifadə edərlərsə, qeyri-iş mövzularını (aktual hadisələr və ya xəbərlər, kiçik söhbətlər və s. daxil olmaqla) müzakirə etmək üçün bəzi "sosial İngilis dili" nə ehtiyac duyacaqlar. İşgüzar İngilis tələbələrinizin tələb edəcəyi əlavə əsas sahələr var. Məsələn:

- bəzi ixtisaslaşmış İngilis dili lüğəti – terminlər lüğətinin nitqdə tətbiqi;
- müəyyən bacarıqlara xüsusi diqqət yetirmək (məsələn, e-poçt üçün yazı yazmaq, telefonda danışmaq);
- İşlə bağlı tapşırığı etmək (danışıqlar, görüşlər, təqdimatlar və s.).

Qloballaşma beynəlxalq ünsiyyət təcrübəsinə dramatik təsir göstərdi, çünki hər gün daha çox fərqli dil və mədəniyyət mənşəli insanlarla təmas yaranır. Bu vəziyyət ortaq bir dilin və ya İngilis dili olan bir fransız dilinin qəbul edilməsini tələb edir. İngilis dilində danışan iki ölkənin, yəni Böyük Britaniyanın və ABŞ-in tarixi və iqtisadi inkişafı sayəsində İngilislər üstünlük təşkil etmiş və bu günlərdə

şübhəsiz və rəsmi olaraq dünyada Lingua Franca olaraq tanınmışdır [2, s. 66].

Bir çox nəzəriyyəçi və alim bir-birindən fərqli dillərdə danışanlar arasında ünsiyyət mübadiləsini asanlaşdırmaq üçün bir dil fransızının inkişafının dünyanın müxtəlif yerlərində ticarət və ticarət fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsinin zəruriliyi ilə müəyyən edildiyi ilə razılaşırlar. Günümüzə İngilis dilindən Lingua Franca (ELF) olaraq istifadə olunan ana dili İngilis olmayan insanların danışdığı İngilis dili müxtəlifliyinə istinad etmək üçün istifadə olunur.

İngilis dilinin beynəlxalq mühitdə istifadəsi və ya qəbul edilməsi, xüsusən də anadili olmayanlar üçün həm dil, həm də mədəni problemlər yarada bilər. Bundan əlavə, İşgüzar ünsiyyətin spesifik kontekstində İngilis dilinin düzgün istifadəsi uğurlu ünsiyyət baxımından əhəmiyyətli bir rol oynayır. Çox vaxt İngilis dilinin həm vurğu, həm də tələffüz, həm də qrammatika və funksiyalar baxımından səhv istifadəsi ünsiyyət problemləri və hətta səhv anlamaya səbəb ola bilər [1, s. 28-36].

İşgüzar İngilis dilini tədris edərkən stres yalnız qrammatik məqamlara söykənməməli, həm də iş əlaqələrini mədəniyyətlər arasında bir vasitəçi kimi qurmaq üçün dil funksiyaları və mədəni məsələlərə diqqət yetirməlidir. Tələbələr İngilis dilini bilə bilər, lakin hələ də uyğun vəziyyətdə istifadə edə bilmirlər. Beləliklə, tərcümənin rolu dilə ziddiyyətli bir yanaşma tətbiq etməklə şagirdlərin vasitəçilik strategiyalarını və həm dil, həm də mədəni fərqləri öyrətməkdə və göstərməkdə əsasdır. Tərcümə vasitəsilə tələbələr problem həllətmə strategiyaları haqqında daha çox məlumat əldə edə, analitik bacarıqlarını inkişaf etdirə və qrammatik və leksik sənədlərini və fəaliyyətlərini gücləndirə bilərlər [7].

Ümumi EFL ilə ESP arasında bir çox İngilis dili müəllimi ilə eyni fikirdə olduqları üçün əhəmiyyətli fərqlər var, lakin oxşarlıqlar da var. Bu bölmədə əsas diqqət fərqləri müzakirə etməkdir. Hər şeydən əvvəl İngilis dilini öyrənmək üçün məqsədlərin fərqli olduğu vurğulanmalıdır. ESP kurslarında, işlə əlaqəli xü-

susi funksiyaları yerinə yetirmək üçün İngilis dilini öyrənməyə ehtiyac var. Buna görə qrammatika və ümumiyyətlə dil quruluşlarından daha çox kontekstdəki dilə və ya dil funksiyalarına daha çox diqqət yetirilir. İngilis dili tədris olunur və öyrənənlərin marağ dairəsinə inteqrasiya olunur. ESP fərqli bir dil növü deyil, dil tədrisinə fərqli bir yanaşma kimi düşünülməlidir və bu səbəbdən tədris təlimatları ümumiyyətlə ESP ilə ümumi EFL arasında fərqlənir. Ümumilikdə EFL kurslarında bütün ənənəvi dil bacarıqları, yəni Oxumaq, Yazmaq, Danışmaq və Dinləmək əhatə olunur, ESP-də tələbələrin ehtiyaclarına uyğun olaraq onlardan yalnız birinə və ya ikisinə daha çox diqqət verilə bilər. ESP müəllimləri yalnız dil mütəxəssisi olaraq deyil, həm də məzmun mütəxəssisi olaraq fərqli tapşırıqları yerinə yetirməlidirlər. Bu mülahizələrə əlavə olaraq, bu sənəd, ESP siniflərində tərcümə istifadəsinin dil öyrənməyə çox faydalı və hərtərəfli bir yanaşma ola biləcəyini iddia edir, çünki bu, öyrənənlərin bacarıq və performansını yoxlamaq üçün ənənəvi olaraq tətbiq olunan dörd dil bacarıqlarını da əhatə edə bilər. Eyni zamanda, yalnız bir və ya iki dil bacarıqlarını tətbiq etmək üçün istifadə edilə bilər, lakin bunların hamısını bir anda etmək olmaz.[5, s. 11-12]

İşgüzar İngilis dilinin tədrisi ümumi İngilis dilinin tədrisindən nə ilə fərqlənir? Xarici dil kimi bir çox İngilis dili müəllimi, işgüzar İngilis dilini öyrətmək perspektivindən qorxduqlarını hiss edirlər. Bu, çox vaxt işgüzar İngilis dilinin tədrisinin iş öyrənilməsi ilə eyni şey olduğu düşüncəsindən qaynaqlanır. Əslində, bu daha çox öyrənənlərin iş şəraitində istifadə etmək üçün İngilis dili bacarıqlarını inkişaf etdirmələrinə kömək etməkdir. İşgüzar İngilis dilinizi yaxşı bir başlanğıc üçün açmaq üçün beş ipucuna nəzər salaq:

1. Tələbələrin həqiqətən nəyə nail olmaq istədiklərini öyrənin.

Hədəflər istiqamətində çalışmağa alışmış, məşğul olan tələbələrə dərs verəcəksiniz. Bu səbəbdən tədrisin əvvəlində onlarla nəyi realist olaraq əldə etmək istədiklərini müzakirə etməlisiniz. Bu, adətən, hər şeyi bacarıqlara

bölmək deməkdir: daha effektiv telefonla əlaqə qurmaq, daha tutarlı e-poçtlar yazmaq, iclaslara sədrlik etmək və s. Müəllimlər tələbələrin ehtiyaclarını erkən təhlil edərək bu hədəfləri müəyyənləşdirməyə kömək etməlidirlər. Daha sonra bu 'ehtiyac analizi' öyrənənlər ilə paylaşıla bilər və onları tədris boyunca məşğul və motivasiyalı olmağın bir yolu kimi adlandırıla bilər. İnsanların iş yerlərinin inkişaf etdiyini və dəyişdiyini nəzərə alsaq, bu səbəbdən yeni hədəflər barədə razılaşmaq lazım ola bilər.

2. Öyrənənlərin İngilis dilini istifadə etdiyi kontekstlər barədə aydın bir fikir əldə edin.

Ehtiyacların təhlili prosesinin çox vacib bir hissəsi, tədris iştirakçılarının yerinə yetirməli olduqları kontekst barədə müzakirə olmalıdır: Niyə İngilis dilini öyrənirlər? İşlərində kimlərlə və hansı şərtlərdə əlaqə qururlar? İngilis dilini yalnız səlis danışmaq bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün öyrənən birinin başqa bir ölkədə işləyən bir komandaya rəhbərlik etməsi üçün İngilis dili öyrənən birinə fərqli ehtiyacları və gözləntiləri olacaqdır. Ticarətin global səviyyədə aparıldığını və tələbələrinizin digər yerli olmayan insanlarla ünsiyyət qurma ehtimalının yüksək olduğunu da unutmamalıyıq. Mədəniyyətlərarası ünsiyyəti araşdırmaq və fərqli mənşəli insanların necə iş gördüklərini öyrənmək yaxşıdır. İnternetdə mədəniyyətlərarası ünsiyyətə dair çox sayda qaynaq tapa bilərsiniz və bu mövzuda bir çox kitab mənbə var [6, s. 43].

3. İşgüzar olun, ancaq enerji səviyyəsini yüksək tutun.

Düzgün təəssürat yaratmaq üçün işgüzar şəkildə dərs vermək vacibdir. Bu dediklərinizə və davranış tərzinizə, həm də geyindiğiniz şeyə də təsir edir. Şirkət daxilində işləyəcəksinizsə, dəqiqlik, peşəkarlıq və səriştəlilik çox vacibdir. Bundan əlavə, bütün öyrənənlər kimi işgüzar İngilis dili öyrənənlərinin də motiva-

siyaya ehtiyacı var. Uzun bir işgüzar səfərdən təzə qayıtmış bir qrup menecerin enerji səviyələrini yüksək səviyyədə saxlaması üçün məşqçisinə ehtiyac olacaq və bütün siniflərdə olduğu kimi müəyyən bir əyləncənin olması lazımdır. Tələbə danışmaq vaxtının (STT) işgüzar ingilis dili sinifində çox yüksək olacağı, bu səbəbdən birgə tapşırıq işi və danışmaq praktikasını üçün bol fürsət olduğuna əmin olun. Mümkün olduğu təqdirdə oxumaqdan və yazmaqdan özünü iş və ya ev tapşırığı üçün azad buraxın.

4. *Materiallarınızı ağıllı şəkildə seçin*

Ümumi İngilis dili sinifində olduğu kimi, tələbələr də materialı dərəcə gətirməyinizi gözləyəcəklər. Çox sayda kitab və onlayn qaynaq mövcuddur, lakin sinifdə 'orijinal' vəziyyətlər yaradan materiallar seçmək vacibdir. Yəqin ki, ən vacib mənbə öyrənmələrin özləridir. Sizə iş həyatlarından gerçək materialları təqdim edə bilərlər - oxumaları və anlamaları, bəlkə də yaratmaq və təqdim etmələri üçün lazım olan şeylər. Bunlar broşura, e-poçt, PowerPoint təqdimatı və ya hesabat ola bilər. Tələbələr, ehtimal ki, bu mənbələrdən bir qismini götürməyinizi və onlardan öz iş sənədlərinizi yaratmağınızı gözləyəcəklər. Ancaq bu, ciddi bir təcrübə olmamalıdır! Unutmayın: siz əsas hədəflər və ehtiyaclar üzərində cəmləşin. Bu mənbələrin nə üçün vacib olduğunu və tələbələrinizin hansı dərəcəni götürmək istəmədiklərini öyrənin. Sonra bu ehtiyacları necə qarşılıyaçığına dair onlarla bir razılığa gəlin.

5. *Çevik olun və problemləri gözləməyə çalışın.*

İş adamları yüksək gözləntilərə sahib ola bilərlər. İşə başlamazdan əvvəl, nahar vaxtı və ya iş gününün sonunda dərslər istəyə bilərlər. Bu o deməkdir ki, təlimçilər uzun günlər işləyə bilər - bəlkə də birinci sənə səhər 7.30-da başlayacaq və axşam son dərəcə bitirəcəkdir. Bundan əlavə, tələbələr gözlənilməz problemlər üzündən son anda dərəcəni ləğv edə bilərlər: bəlkə də vacib bir zəng gəldi və ya işləri təxirə salındı. Bu, əsəbi vəziyyətə gətirə bilsə də işgüzar İngilis dili müəllimləri və təlimçiləri, iş ye-

rində öyrənmələr üçün işin prioritet olduğunu qəbul etməlidirlər. Stresi azaltmaq üçün şirkətlə əvvəlcədən ləğvetmə siyasətini müzakirə etmək yaxşı bir fikir ola bilər - məsələn, sizə 24 və ya 48 saat əvvəl məlumat verdiklərinə əmin olmalarını xahiş edin. Digər bir məsələ dərəcə qatılanların sayı ola bilər. Altı-səkkiz nəfərlik bir qrupa hazırlaşmaq və yalnız bir nəfərin görünməsi qeyri-adi deyil. Bir-bir işləyəcək fəaliyyətlər göstərin [7, s. 98-101].

İşgüzar İngilis dili tədrisi çox maraqlı və faydalı ola bilər. Şirkət daxilində işləyənlərin tədrisi müxtəlif bacarıq və texnika tələb etməsinə baxmayaraq, əsasən yaxşı hazırlıq və peşəkar yanaşma ilə nəticələnir.

Nəticələrin təhlili: İşgüzar İngilis dili dərsləri gündəlik iş sənədlərində olan bir sıra bacarıqları əhatə etməyi hədəfləyir. Ümumi İngilis dili tədrisindən fərqli olaraq, lüğət və dialoq sövdələşmələr aparmaq, ünsiyyət problemlərinin öhdəsindən gəlmək və müştərilərinə və ya həmkarlarına təqdimatlar vermək kimi sənədlərə yönəldilir. İş axtaranlar üçün növbəti dəfə bir müsahibə mühitində olduğunuz zaman özünü əmin hiss etməyiniz üçün iş müsahibələri zamanı çətin suallara necə cavab verəcəyinizə dair tövsiyələr verir. İşgüzar İngilis dili, hər iki tərəfin yerli olmayan İngilis dilləri olduğu mədəniyyətlərarası ünsiyyətə baxır. İşgüzar İngilis dili tədrisinin mürəkkəbliyi və tədris içərisində İngilis dilinin istifadəsi ən azı orta səviyyəli İngilis dilini tələb edir.

Bir çox şirkət işçilərin İngilis dili biliklərini artıraraq dil məktəblərində oxumağa göndərir. İşlədiyiniz və ya işləməyi planlaşdırdığınız sahəyə görə, hər zaman istifadə edəcəyiniz bir çox dil bacarıqları tədris edir. İşgüzar İngilis dili tədrisindən ən yaxşı şəkildə faydalanmaq üçün tədrisçiyə hansı sənayedə işlədiyinizi əvvəlcədən söyləməyiniz və istifadə etməyiniz lazım olan sənayedə xüsusi terminlərin siyahısını hazırlamağınız və tərcümələrini bir lüğətdə və ya onlayn axtarmanız yaxşı olar. Bu siyahını təlimçiyə verə və bunların düzgün kontekstdə necə istifadə ediləcəyi barədə təlimat ala bilərsiniz. Bu, hissələrə riayət etmək və təlimçinin köməyinə ehtiyacı olan konkret sahələri başa düşməsinə kömək edəcəkdir.

Yekun nəticələr. İngilis dili ünsiyyət üçün ən geniş yayılmış dildir və bu, fərqli dildə hansı dildə təhsil alacağımıza qərar verərkən

ən yaxşı seçimdir. Dilin populyarlığı şübhəsiz olsa da, çoxlarını bunun niyə əslində belə olduğunu maraqlandırır. Bu qədər insanın İngilis dilində səlis olması, ana dilləri fərqli olsa da, fərqli ölkələrdən olan insanlar arasında daha asan ünsiyyət qurmağa imkan verir. Bu, işgüzar münasibətlərin əsas tərəfləri olan müzakirələr və danışıqlar üçün asan bir vasitədir. İngilis dili dünya miqyasında ən populyar dildir və bu, şirkətləri ən çox potensial müştəri sayına çatmasına imkan verdiyindən avtomatik olaraq onu iş dünyasında hakim bir dil halına gətirir. Əlavə olaraq, səlis bir natiq olmaq potensial tərəfdaşlarla danışıqlara kömək edəcək, bu da işinizi inkişaf etdirməyin yaxşı bir yoludur.

ƏDƏBİYYAT

1. **Crystal D.** 2015. *English as a global language* (2nd edition). Cambridge: Cambridge University Press.
2. **Graddol D.** *The Future of English*. London: The British Council. English Next. London: The British Council. 2017.
3. *Guide to Good Business Communications. How to Write and Speak English Well - in Every Business*, 2016.
4. **Antonov O.İ.** *Biznesmenlər üçün ingilis dili*. 2019.
5. **Brindha S.** *Why business English*. 2017 Journal of English Studies
6. **Chandra V., Sekhar Rao** *English for business and management*. 2017.
7. **Yang Xi** *Research on the implications of business English teaching on bilingual courses in business communication*. China 2018.

ДЕЛОВОЙ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК И ЕГО ПРЕПОДАВАНИЕ

З.А. Махмудова

Азербайджанская Государственная Академия Физической Культуры и Спорта
Кафедра Социальных наук
zumrud.mahmudova@sport.edu.az

Аннотация: Когда вы начинаете изучать новый язык, вам нужна причина, чтобы сохранять мотивацию в этом путешествии. Не всегда легко заинтересоваться новым языком, и вы столкнетесь с множеством препятствий: изучение английского языка поначалу может показаться скучным и трудоемким. Однако вам следует обратить внимание на преимущества английского языка и результаты всего процесса обучения. Английский язык - язык науки, авиации, компьютеров, дипломатии и туризма. Знание английского увеличивает ваши шансы найти хорошую работу в многонациональной компании в вашей стране или найти работу за границей. Это также язык международного общения, средств

массовой информации и Интернета, поэтому изучение английского языка важно для общения, развлечений и работы! В настоящее время английский изучается по разным причинам, как мы уже упоминали. Однако, несмотря на разные причины и цели, первым шагом было обучение языку в целом. В этой статье исследуется обучение английскому языку для специальных целей – обучение деловому английскому языку. В первую очередь были затронуты и изучены его отличие от общеанглийского языка, а затем то, что следует учитывать при преподавании этой области.

Ключевые слова: деловой английский, общение, цель, обобщенное обучение, языковые навыки.

BUSINESS ENGLISH AND ITS TEACHING**Z.A. Mahmudova***Azerbaijan State Academy of Physical Education and Sport*

Department of Social sciences

zumrud.mahmudova@sport.edu.az

Annotation: When you start learning a new language, you need a reason to stay motivated during this journey. It is not always easy to get yourself interested in a new language, and there are many obstacles you will face: learning English at first can seem boring and time consuming. However, you should pay attention to the benefits of English and the results of the whole learning experience. English is the language of science, aviation, computers, diplomacy and tourism. Knowing English increases your chances of finding a good job in a multinational company in your country or finding a job abroad. It is also the language of international communication, media and the

Internet, so learning English is important for socialization, entertainment and work! Currently, English is being studied for various reasons, as we have already mentioned. However, despite the different reasons and goals, the first step was to teach the language in general. This article examines the teaching of English for special purposes - the teaching of Business English. First of all, its difference from the general English language, and then what should be considered in the teaching of this field, were touched upon and studied.

Keywords: *business English, communication, target, generalized teaching, language skills.*